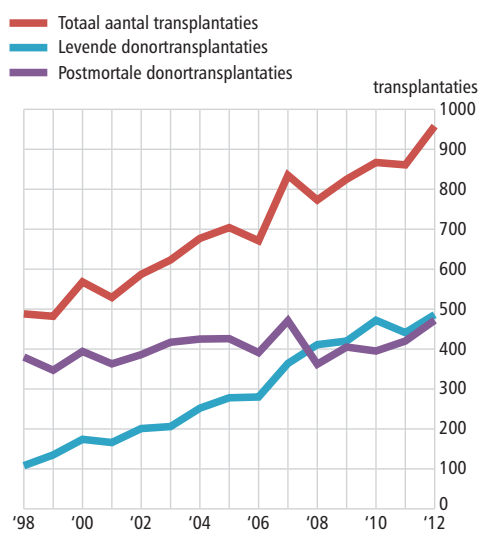

Aantal transplantaties per jaar
1998-2012

© TROUW | BRON: RENINE

In België driemaal zoveel donoren

Het aantal niertransplantaties bedroeg in 2012 958. Het aandeel levende nierdonoren bij transplantaties steeg het afgelopen decennium tot ongeveer de helft. Hoogleraar Hoitsma: "Dat komt door een aantal factoren. Donatie na overlijden is in Nederland slecht geregeld. Wij moeten hard ja roepen als we donor willen worden, maar in België bijvoorbeeld ben je donor, tenzij je nee roept. In België zijn als gevolg ongeveer drie keer zoveel donoren per miljoen inwoners." Hoitsma ziet ook factoren die bijdragen aan de stijging van donoren, zoals het sneeuwbaaleffect van de zeer goede resultaten die behaald worden bij transplantaties met een levende donor. "Dat spreekt zich rond en zo zijn meer mensen uit de omgeving van de donor hier toe bereid." Ook wijst Hoitsma op de vereenvoudiging van de operatie. "Mocht iemand bij leven een nier afstaan, dan was daar vroeger een zware operatie voor nodig. Een gezond mens maakte je even ziek. Nu wordt de nier via een kijkoperatie uit het lichaam gehaald. Het is uiteraard nog steeds een operatie, maar voor de donor veel minder zwaar."

Wachttijd 3,5 jaar

Op de wachtlijst voor een donornier van een overleden donor stonden eind 2012 855 mensen. De gemiddelde wachttijd is ongeveer 3,5 jaar en is gedaald dankzij het toegenomen aantal levende donoren. Vijf jaar geleden was de wachttijd nog 4,5 jaar.

Hogere slagingskans bij levende donor

Een niertransplantatie slaagt vooral als er een levende donor is. Hoitsma: "Wij kijken bijvoorbeeld één jaar na de operatie. Dan zie je bij een levende donatie dat bij 90 tot 95 procent van de gevallen de nier functioneert. Na vijf jaar is dat nog steeds 80 tot 85 procent. Bij transplantaties van nieren van overleden donoren liggen de cijfers duidelijk lager. Zo'n nier heeft na het overlijden een opdonder gehad. Dat gaat ten koste van de kwaliteit."

TON VAN DER LAAN

lerlei manieren gelden. Pas na maanden zal er een zeker evenwicht ontstaan. Dialyse en medicatie zullen hem dan in leven te houden. Die eerste tijd beseffen we nog niet hoe zwaar dat leven zal zijn.

'Geen andere ziekte heeft zoveel impact op je bestaan', lees ik op de site van de Nierstichting. En ook dat sommige mensen niet starten met dialyseren, dat het te zwaar is. Dan liever sterven. Ik lees verder, het bombardement op mijn moederhart duurt voort. Opleiding, werk, relaties, sport, seksualiteit, vruchtbaarheid; geen enkel levensgebied blijft gespaard. Risico's, beperkingen, cijfers over sterftekansen, alles komt voorbij, steeds opnieuw de enorme beperkingen die de noodzaak van dialyseren met zich meebrengt. Ten slotte sleurt mijn man mij achter de computer weg. "Die site moet je niet lezen." Ook hij huilt. "Dan verlies je alle hoop."

Het gegil van twee dialyseapparaten die tegelijk alarm slaan is oorverdovend. Geen van de mensen die op een van de vier stoelen liggen reageert. De landerige sfeer die in de warme kamer hangt, lijkt door niets doorbroken te kunnen worden. Ogen staren naar televisieschermen of vallen dicht. Nog steeds is hij er niet als hij hier is.

Sinds hij weer in zijn studentenflat woont, hoeft hij niet meer in het ziekenhuis te dialyseren. Het dialysecentrum ligt honderd meter van zijn huis. Drie jaar lang fietste hij voorbij het gebouw zonder te weten welke wereld zich

Zijn vergiftigde bloed vertroebelt elke ervaring. Niets is meer leuk, geen voedsel heeft nog smaak.

binnen die muren bevond. Nu gaat hij er vier keer per week naar binnen, laat zich vastketenen aan slangen en ligt dan urenlang te vechten tegen zijn weerzin, voert strijd met zijn benen die bewegen willen, met zijn armen die zich los willen rukken, met zijn maag die nog steeds op onverwachte momenten protesteert. Gelaten eet hij het brood en de soep die hem voorgezet worden. Hij moet eten, een dialysepatiënt raakt snel ondervoed, de dialyse spoelt alles weg, het afval, maar ook de bouwstoffen die zijn lichaam nodig heeft. Zijn sixpack is verdwenen, zijn buik is een holle kom als hij ligt, zijn armen en benen zijn, na de fase waarin het vocht hem in een michelinmannelijke getransformeerd had, geslonken tot een formaat waarop een anorexiapatiënt trots zou zijn.

De muur van zijn kamer is gevuld met de kalender waarop hij dag na dag weg kruist. Vaag herinnert hij zich het gevoel van onoverwinnelijkheid waarmee hij vroeger elke dag begon. Nu gaat het moment van ontwaken steevast gepaard met weerzin. Zijn vergiftigde bloed vertroebelt elke ervaring, vertraagt zijn denken en bewegen. Niets is meer leuk, geen enkel voedsel heeft nog smaak, een biertje in de kroeg betekent tegenwoordig letterlijk maar één.

De dagen waarop hij gedialyseerd wordt zijn verloren dagen. De dagen waarop hij 'vrij' is, voelt hij de vergiftiging in de loop van de uren toenemen, waardoor hij bijna naar de ketenen van het dialyseapparaat verlangt.

Hij denkt aan de drie mensen met wie hij de dialysekamer deelt. Statistisch gezien zal een van hun vieren het eind van het jaar niet halen. Hij wel. Hij krijgt over een aantal maanden een nier van zijn vader. Met zwarte stift kruist hij een hokje weg. Nog honderddertien dagen.

Ik zit naast mijn zoon die vastgekoppeld is aan het apparaat dat hem gevangen en in leven houdt. Aan al zijn gebaren zie ik hoe het dialyseren een wrange routine geworden is. Hij pakt zijn deken en kussen, hij weegt zich, vult het menu in, beantwoordt vragen. Daarna volgt het ritueel van ontsmetten, naald aanprikken, apparaat instellen, wachten, liggen, vervelen, slapen. Hij heeft een cursus gevolgd voor dia-

We lachen en doden de tijd waarin de nier van mijn man in de buik van mijn zoon geplaatst wordt

lysepatiënten, hij kent alle ins en outs van het proces, het apparaat, de chemie.

Ik kijk om mij heen. Op elke stoel ligt een patiënt. Mijn zoon weet precies hoe lang iedereen wacht op een donor. Allen wachten al veel langer dan hij. Soms vertelt hij over iemand die aan de beurt is voor transplantatie. Soms vertelt hij dat er iemand gestorven is.

Het idee van donorschap riep bij mij altijd ambivalente gevoelens op. Ik had dan ook geen codicil. Mijn angst om organen af te staan na mijn dood, valt in het niet bij mijn angst om bij leven een nier af te staan aan mijn zoon, maar het voelt niet als een keuze. Voor geen van onze gezinsleden. We kunnen niet anders.

Mijn man is als eerste getest en geschikt gebleken. De opluchting die ik voel over het uitsstel, wie weet afstel dat ik krijg, vervult mij met schaamte. Ik herinner mij de opmerking van mijn zoon, ergens in de beginperiode van zijn ziekte. We spraken over de mensen die jaren wachten op een nier. "Gelukkig blijft jou dat bespaard", zei ik.

"Hoe kan dat mam", fluisterde hij. "Dat sommige mensen niemand hebben die hun een nier wil geven."

Hij luistert naar de uitleg van zijn nefroloog. Op het computerscherm verschijnt tabel na tabel. "Ik wacht wel tot ik aan de beurt ben", had hij de arts medegedeeld. Zijn vaders nier, hij wil hem niet. Het is te groot, dit ge-